

TGD i escola

Josep Amorós
Gener de 2011

Una manera d'entendre

- Es prioritza el dèficit orgànic (concepció organo-genètica) a la problemàtica d'ordre afectiu.
- És fonamental la comprensió dels processos cognitius.
- El més rellevant són els dèficits: abstracció de la informació, raonament, selectivitat de l'atenció...
- Des d'aquest punt de vista són més una discapacitat que un trastorn psíquic.

Una altra

- Una organització / estructura psíquica alterada.
- Una manera de defensar's contra un món que es percep com invasor.
- Un trastorn de la capacitat de simbolització.
- Un món intern ple de:
 - Pors, amb greus dificultats de vivenciar les emocions pròpies i alienes.
 - Sentiments de fragmentació, dependència, vulnerabilitat, dolor...

Que tenen conseqüències

- Repetició i acompanyament

La regla d'or

- No oblidar mai la singularitat

Les nostres emocions i els seus efectes

- Què sentim:
 - Sentiments d'ignorància, ràbia, onnipotència i també d'impotència, de ser manipulats, por...
 - Solitud i buidor.
 - Poca gratificació: no t'escolten, no et parlen, no s'expliquen.
 - De no estar “fent res”
- Que ens porten a maneres de fer i estratègies de vegades inadequades:
 - De l'intrussisme a l'abandó.

De què partim?

- Els símptomes i les diverses formes d'expressar el malestar tenen una significació més enllà dels comportaments observables.
- La qüestió és: què ens diu l'alumne amb la seva conducta?:
 - És un missatge adreçat a l'altre.
 - De l'ordre de l'emoció, demanda d'afecte...
 - Representa una resistència a la llei o un desafiament de l'altre.
 - Té una funció de regulació.

De què depèn

- Aquesta significació té a veure amb:
 - Les característiques de l'alumne.
 - El vincle que estableix amb nosaltres.
 - El context en què es produeix.

Com

- Moments de la seqüència de l'acte
 - Instant de mirar
 - Temps de comprendre
 - Moment de concloure

Alguns principis 1

- El malestars i els símptomes no estan adreçats als altres, sinó que els envaeixen i se'ls hi imposen.
- La conducta i la seva significació, que cal interpretar, ens ha de servir de guia en la nostra actuació.
- Aquests símptomes (conductes, repeticions, estereotípies...) són una producció i un treball que tenen un lògica pròpia, però enigmàtica per nosaltres.

Alguns principis 2

- És el treball del nen el que ens ha d'orientar per tal de:
 - Afavorir la producció espontània del nen.
 - Ajudar a què apareguin nous objectes i activitats del seu interès.
- Encara que la seva activitat no sigui productiva o no significativa socialment el pot ajudar a regular-se.

Característiques projecte educatiu

- Ha de tenir com objectius establir canvis en la seva posició en relació a:
 - Els hàbits/ habilitats d'autonomia personal.
 - El llenguatge i la comunicació,
 - La interacció social (amb els companys i amb els adults),
 - Els aprenentatges instrumentals de les Àrees Curriculars Bàsiques.
- Hauria d'assumir dues finalitats bàsiques en relació a:
 - Condicions psicopatològiques: ajudar a modular el malestar del subjecte.
 - Necessitats educatives i socials: facilitar la progressiva adquisició d'habilitats personals i socials.

Què ha d'oferir l'escola

- Cal oferir-los un món organitzat, predictable i segur.
- Continuitat i estabilitat. Marc referent estable (espai, persones...)
- Punts de referència clars.
- Límits flexibles.
- Fites sense dates, sense pressions.
- Acollida i acompanyament

Àmbits d'actuació

- El cos
- La comunicació i el llenguatge
- Els límits
- Espais i activitats.
- El vincle
- Repetició i canvi
- De l'espai i la seva organització
- La família

El cos

- Treball sobre la vivència i l' investiment del propi cos:
 - Hàbits d'higiene i de relació i habilitació del propi cos. Control d'esfínters.
 - El que té a veure amb l'oralitat: el menjar i l'alimentació...
 - Treball de la sensorialitat.

El vincle

- Cal construir amb ells una relació compartida, un acompanyament afectiu i de confiança. Per això:
 - Hem d'oferir la possibilitat de vincular-se a persones significatives.
 - Però també hem de ser sensibles a les seves eleccions vinculars i afectives
- Necessitat de continuïtat en les persones significatives.
- Pensar les transicions.

La comunicació...

- Cal:
 - Trobar la manera de comunicar-nos.
 - Saber quan respectar l'absència de desig de comunicar-se.
 - No anticipar-nos sistemàticament en les respostes.
- Promoure la verbalització de les seves:
 1. Accions.
 2. Sensacions i l'objecte que les produeix per fer-lo conscient d'allò que fa i sent.
 3. Emocions que produeixen la relació, a través de les sensacions, amb els objectes i persones.

I el llenguatge

- Cal tenir cura del llenguatge que emprem, és a dir: com l'utilitzem i com ens hi adrecem.
- Diferents estratègies que cal tenir en compte per comunicar-nos i relacionar-nos amb aquests alumnes són:
 - La modulació de la cadència entre la parla i els silencis.
 - El to: no ser excessivament imperatiu.
 - El tacte: no ser intrusiu.
 - Volum.
 - Saber quan i com utilitzar els sistemes de comunicació no orals alternatius i/o augmentatius (signes gràfics, dibuixos, fotos, objectes, llenguatge gestual...).

Repetició i ritual: els seus

- Interessos obsessius.
- Ritualització i rigidificació de les conductes i el llenguatge.
- Utilització repetitiva i sense sentit dels objectes.
- Resistència i angoixa davant el canvi.

Repetició i ritual: els nostres

- Però la repetició té un altre sentit: Els rituals que introdueixen la:
 - Temporalització i un ordre en el temps. La vivència del temps.
 - El reconeixement i la diferenciació dels objectes
 - Apaivagament de l'angoixa per la disminució de la imprevisibilitat dels esdeveniments i els actes dels altres.

Límits i normes

- El tranquil·litzen, el protegeixen d'ell mateix i protegeixen els altres.
- Normes: poques, clares, conegudes i explícites.
- Cal un apaivagament del malestar per regular, però la regulació (del temps, l'espai...) ajuda a apaivagar el malestar.

L'espai institucional

- La institució com a espai simbòlic i material ha de poder ser viscut com un espai acollidor i protector. Això té a veure amb:
 - La infraestructura:
 - Els espais físics comuns han de ser acollidors i contenidors.
 - Els espais d'acollida i treball també ho han de ser (aula, tallers...).
 - Cal adequar els espais d'ús compartit (pati, lavabos, menjador...)
 - Ha de permetre regular adequadament els moviments i transicions entre espais dins del centre.
 - L'organització i tipologia dels recursos humans i materials

Aula

- Estructura i organització:
 - Espai de vida (comunicació):
 - Ha de tenir una estructura, mobiliari... que faciliti la comunicació i l'intercanvi.
 - Espai de treball.
- Cal tenir en compte:
 - Materials, textures, colors...

La família

La família

- **Els sentiments i malestar de la família poden ser molt intensos:**
 - Autoinculpatoris, negació, de gran dolor psíquic, sentiment de fracàs, gran sensibilitat, susceptibilitat i desconfiança, preocupació per un futur incert...
- **Fases:**
 - Negació
 - Paràlisi
 - Minimització
 - Depressió
 - Acceptació de la realitat
 - Busca de significats i explicacions
 - Interiorització del problema

Posicions d'adaptació

- Positiva o negativa
- Adaptació realista o no al dèficit

La relació amb la família

- Els hi hem de reconèixer un saber privilegiat en relació al seu fill.
- Hem d'acollir el seu sofriment i dificultats.
- No culpabilitzar.
- Respectar el seus temps perquè puguin fer el seu recorregut.
- Facilitar que es pugui establir un relació de confiança i aliances de treball.

La família d'en...

- Del discurs del benestar al dels drets. Els efectes perversos del discurs inclusiu.
- De les interpretacions divergents d'allò que produeix el nen.
- Dels objectius: aprendre o aprendre a viure. El curricular com a font de conflicte.

Objectius

- Objectiu fonamental: aconseguir una nova realitat compartida.
- Donar explicacions als símptomes i conflictes.
- Construir realitats i explicacions alternatives.
- Contextualitzar les situacions i conflictes. Evitar la causalitat lineal i simple en l'explicació de la realitat.
- Aprofitar les capacitats de la pròpia família.
- Reconèixer les dificultats, abordar els malentesos...